

Könyvtári Mappa

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei könyvtárosok lapja

2024. október X. évfolyam, 16. szám

TARTALOM

10 éves a Könyvtári Mappa	1
Bemutakozik a taktaharkányi könyvtár	2
Bemutakozik a mezőkövesdi helyismereti gyűjtemény	4
A tiszaujvárosi helyismereti gyűjtemény bemutatása	5
A vadnai kulturális élet mozgatórugója	6
Csaknem 40 év munkáját ismerték el	8
Könyvtárosképzés a 21. században	10
Canvával a könyvtár szolgálatában	12
Bölcsis könyvtár a kazincbarcikai könyvtárban	14
Legyünk büszkék értékeinkre	16
Könyvtárosok mondták	18
Flóránk varázsa	20
Regél e táj	21
Cigándi apróbéles	22
Cigándi kásáskáposzta	23
Bővelkedő programkínálat, színes rendezvények.....	24

10 ÉVES a Könyvtári Mappa

A most megjelenő lapszámmal a Könyvtári Mappa a 10. évébe lépett. Az elmúlt évtizedben számos változást élt meg a kiadvány, változott a szerkesztőbizottság összetétele, a rovatok, a tipográfia. A pandémia idején a periodicitás is, 2020-ban és 2021-ben évente egy-egy számot jelentettünk meg.

A kiadvány küldetése azonban továbbra is az alapító, Dr. Prokai Margit nyugalmazott könyvtárigazgató által, az induláskor megfogalmazott gondolat:

„A Könyvtári Mappa a megye könyvtáros szakmai közösségének térképe és dolgainak gyűjtőhelye, összefogó kapcsa.”

Folytatása a Borsodi Könyvtáros, Borsodi Könyvtári Híradó, Borsodi Téka, Könyvtári Hírlevél szakmai folyóiratoknak. A megye könyvtárosairól, gyűjteményeiről, szolgáltatásairól és sok más egyébről is szól, elsősorban nekünk könyvtárosoknak.

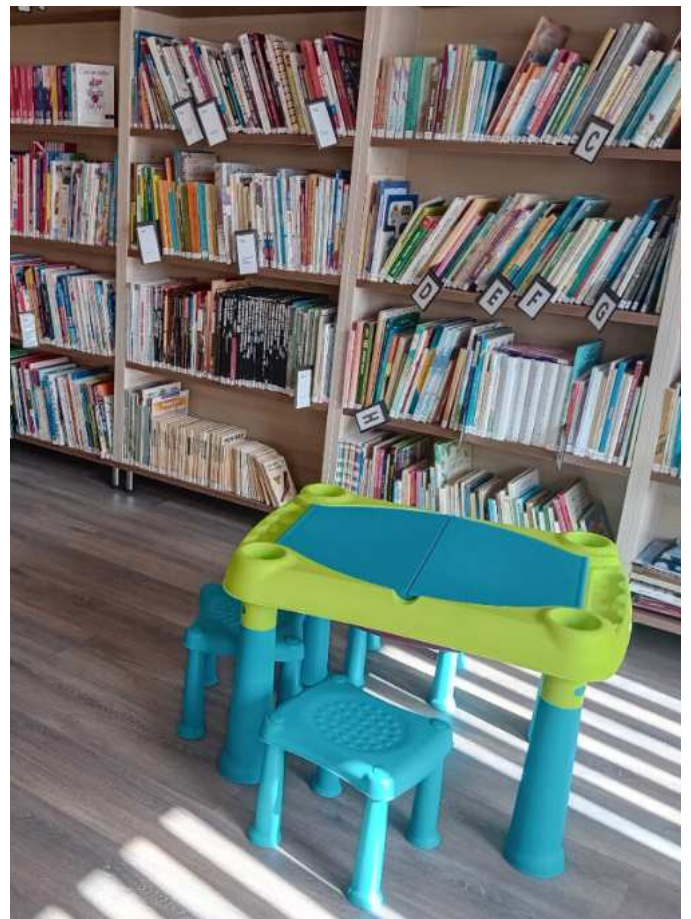
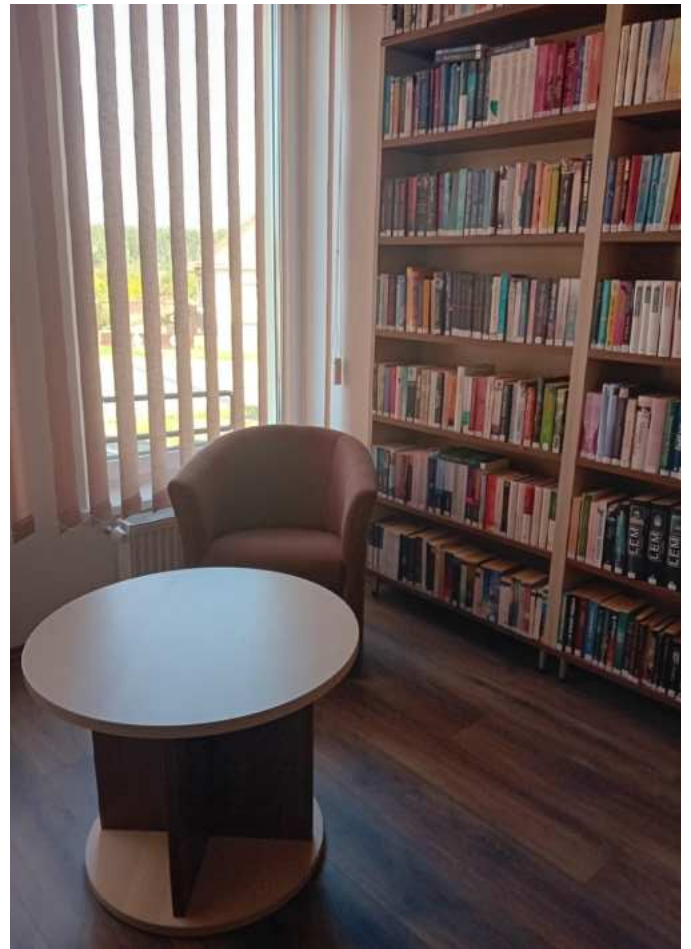
Az elmúlt időszakban kérdőíves felmérést végeztünk, amelyben a Könyvtári Mappa olvasóközönségének, a szakmának a véleményére voltunk kíváncsiak a megjelenéssel, tartalommal kapcsolatban, illetve a felmerült ötleteket is összegyűjtöttük. A kiértékelést követően a szerkesztőbizottság több változtatási igényt is megfogalmazott, melyek szellemében készült a jelenlegi, 16. lapszám.

A Könyvtári Mappa továbbra is papíralapon jelenik meg, a régebbi évfolyamok pedig elektronikus formában elérhetőek és letölthetőek a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár honlapjáról. A rovatcímek ugyan megszűntek, de a témák egy része ezentúl is megtalálható lesz a kiadványban. Fontosnak tartjuk – a kérdőívet kitöltő csaknem 150 kollégával együtt –, hogy az egyes könyvtárak, gyűjtemények nagyobb arányban jelenjenek meg. A könyvtárosok minél többen írjanak cikkeket munkájukról, könyvtárukról, önmagukról.

Természetesen nem maradhat el a Pro Bibliotheca-díjjal kitüntetett bemutatása, aki minden évben példaként szolgál magas színvonalú, több évtizedes szakmai munkájával. Fontos felhívni a figyelmet az értéktárakba került egy-egy kulturális örökségre, amelyek sok szállal kötődnek az adott település könyvtáraihoz. A jó gyakorlatok megosztása eddig is kiemelt szerepet kapott a lapban, amit a felmérés is megerősített. A kiemelt szakmai programokról szóló beszámolók szintén hangsúlyos elemei a Könyvtári Mappának, azt a törekvést erősítik, amely a könyvtáros közösség szakmai fejlődését hivatott elősegíteni.

Társkereső vagy horoszkóp ezentúl sem kap helyet a lapban – ilyen igény persze nem is merült fel –, de e sorokat írva felötlött bennem egy szakmai kérdésekből álló keresztrejtvény ötlete. A következő lapszámban nagy valószínűséggel találunk majd egyet.

Tíz év alatt nagyon sok eredményt ért el a megye könyvtárügye, miközben az országos könyvtári rendszerhez hasonlóan rengeteg próbát kellett kiállnia. Az elkövetkező időszakban előttünk álló változások kezeléséhez – elég csak a kulturális törvény módosítására gondolnunk – hasonló kitarásra, elkötelezettségre, szakmai kompetenciára lesz szüksége a magyar könyvtárügynek. A szerkesztőbizottság nevében szívből remélem, hogy megyei szinten ehhez a Könyvtári Mappa is segítséget nyújt.

BEMUTATKOZIK a taktaharkányi könyvtár

Pilián Delila 19 éve dolgozik könyvtárosként a taktaharkányi Nagyközségi Könyvtárban. Az eltelt időszakban a könyvtár, az olvasók és nagyjából minden, ehhez a területhez tartozó tevékenység és szolgáltatás megváltozott.

A könyvtár ma már nem csak az a hely, ahová unalmunkban betérünk egy könyvért vagy a fiatalabbak egy-egy rettegett kötelező olvasmányért. Egy bibliotéka, főleg vidéken, maga a kultúra megtestesítője, a közösségi tér, AZ információs tér. Ha szükséges, rendezvényeknek, tanfolyamoknak, táboroknak adunk teret és szellemi tőkét; adunk hozzá ötleteket és dekorációt, de ha úgy hozza a sors, akkor gyorsan segítünk megírni egy önéletrajzot, vagy akár beregisztrálunk bármilyen hivatalos szervhez: Covid-19 oltásra regisztrálunk vagy besegítünk a népszámlálásban. Ingyenes LED-es izzót rendelünk vagy éppen okosórát az idősebb korosztálynak. Persze, lehet azt mondani, hogy erre megvannak a települések szintjén a megfelelő szervek, szolgálatok, szolgáltatók, de mi itt Taktaharkányban azt valljuk, hogy ha tudunk segíteni, akkor tegyük meg itt helyben a könyvtárban, és ne küldözzessük egyéb helyekre az ide betérőket, akiket természetesen minden esetben potenciális könyvtárhasználóknak is tekintünk. Sok esetben ugyanis egy más területen történő segítségnyújtás után olvasókká válnak. Ezekkel az apró támogatásokkal is formáljuk a közösséget, programjainkkal erősítjük a helyi identitást. Meghallgatjuk az emberek kéréseit, ötleteit és a későbbiekben egy-egy rendezvényen, könyvek rendelésekor ezekből az igényekből is dolgozunk. Természetesen mindehhez megfelelő infrastruktúrával, személyi feltételekkel és nem utolsósorban lelkesedéssel kell rendelkezünk. Örömmel mondhatom, hogy ez nálunk mind megtalálható. Könyvtárunk teljes egészében felújított, a szükséges technikai eszközök is az olvasók rendelkezésére állnak. A könyvállományunk folyamatosan bővül, ráadásul olyan szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a KSZR-keret mellett a település önkormányzata is forrást biztosít számunkra könyvek beszerzésére.

Ma már a könyvtárosok sem a sztereotípa szerinti „kötögető, unalmas öreg néni”, hanem képzett szakemberek, akik éppen a fent említett feladatok széles spektruma miatt naprakész tudással rendelkező, lendületes, kreatív, hihetetlen problémamegoldó képességgel rendelkező szakemberek. Szeretek úgy gondolkodni magamról, hogy én is ilyen könyvtáros vagyok, aki mindezek mellett célul tűzte ki, hogy a mai rohanó világ és az elektronikus média térhódítása ellenére minden betérővel megszerettesse a könyveket és az olvasást.

BEMUTATKOZIK a mezőkövesdi helyismereti gyűjtemény

Mezőkövesden a Városi Könyvtárban már a kezdetek óta működik helytörténeti, helyismereti gyűjtemény. Eleinte a folyóiratokban megjelenő cikkeket gyűjtöttük, később a kor igényeihez igazodva, valamint a lehetőségeik bővülésének hatására több dokumentumtípussal gazdagodtak, és gazdagodnak folyamatosan.

A gyűjtőmunka nyomán a lelkes olvasók segítségével nagyon jó anyag jött össze, melyet külön helyiségbe rendeztünk el. Itt többféle dokumentumtípus fellelhető. Természetesen külön csoportba sorolva a szakirodalmat, valamint a helyi írók, költők alkotásait. A gyűjtemény zárt, dokumentumai nyitvatartási időben, helyben használhatóak. Az elmúlt időszakban egyre nagyobb igény mutatkozik a különböző házi dolgozatok, esszék, kiselőadások, szakdolgozatok stb. készítésére. Ehhez megpróbáljuk a lehető legtöbb segítséget nyújtani. Az így elkészített munkákat a - segítség fejében- megkapjuk a diákoktól, ezzel is bővítve a gyűjteményt. A kurrens gyarapítás elsőrendű feladat. Mivel a kötelespéldányból nem részesülünk, más forrás után kell nézni. Itt elsősorban a személyes kapcsolatrendszer kiépítése a legfontosabb. Jó kapcsolatot ápolunk a helyi sajtóval, így a Mezőkövesdi Újság újraindulásától számítva a folyóirat összes példánya megtalálható a helyismereti gyűjteményben. A helyi szerzők kötetének beszerzése folyamatos. A kortárs szerzők műveit több példányban vásároljuk meg, a korábban megjelent köteteket antikváriumon keresztül szerezzük be, sőt volt olyan eset is, amikor valamelyik olvasó ajándékként kaptuk meg.

A mezőkövesdiek is fontosnak tartják a helyi értékek megőrzését, ezért szívesen hoznak be fotót, képeslapot, egyéb dokumentumot, melyet digitalizálás után természetesen visszaad könyvtárunk. Lehetőségünk van helyi kiadványok készítésére is, melyek forrásait számítógépen tematikusan tároljuk. Ilyenek például a különböző rendezvényeink meghívói, vagy helyi eseményekről készített fotók, videófelvételek. A mai modern technikával próbáljuk archiválni őket: a digitális fotók *jpg*, a videók *avi* formátumban kerülnek a hálózati adattároló eszközre. A hagyomány arra kötelez, hogy értékeinket feltárjuk, megóvjuk és az utókor számára megőrizzük. Intézményünk költségvetésben meghatározott összeget kap állománygyarapításra. A könyvtár küldetése a helyismeret vonatkozásában az is, hogy helyi szerzők műveit ellenszolgáltatás nélkül árusítsa a könyvtárban, hogy mindenki számára elérhetővé váljanak.

Bótáné Szabó Krisztina és Molnárné Nagy Angéla

A TISZAÚJVÁROSI helyismereti gyűjtemény bemutatása

A Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár - Helytörténeti Gyűjtemény közérdekű muzeális gyűjteményként az ősi település, Tizaszederkény és a mellé épült ipari üzemek, valamint Leninváros, a mai Tiszaújváros helytörténeti dokumentumait, tárgyi emlékeit gyűjti.

Létrejöttte 1976. november 5-re datálható.

Megalapítása óta több helyszínen működött, és szolgálta a város lakosságát. Története során szervezileg tartozott a városi könyvtárhoz, volt önálló intézmény, majd 1996-ban ismét a könyvtárhoz csatolták. 2000-ben újabb szervezeti változás következett: a könyvtár és a gyűjtemény is az integrált kulturális intézményként működő Derkovits Kulturális Központ, jelenlegi nevén Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár része lett.

A gyűjteményben jelenleg két teljes állású muzeológus dolgozik, állománya 7.360 leltározott fotóból, 26.509 leltározott dokumentumból és több, mint 2.000 leltározott tárgyból áll. A fotótárban a XIX. század végi és XX. század eleji, Tizaszederkényben készült felvételek mellett több ezer helyi vonatkozású fénykép található a város születéséről, a környező gyárak építéséről és fejlesztéséről, a helyi ünnepekről, felvonulásokról és megemlékezésekről, kulturális programokról, turisztikai látnivalókról, a város ismert sportolójáról és a településen járt jeles személyekről. Dokumentumállományában a tizaszederkényi dobolási könyvektől kezdve a Leninvárosi Városi Tanács üléseinek jegyzékén, okleveleken és brigádnaplókon át a városi tervrajzokig, fejlesztési tervekig és térképekig sok minden megtalálható. A tárgyak jelentős része néprajzi, ami Kiss Sándor, néhai tizaszederkényi népművelő gyűjtőtevékenységének köszönhető.

Az *Egy modern város született – Életmódváltás a dél-borsodi térségben* című állandó várostörténeti kiállítás 2006-tól jelenlegi, felújított változatában pedig 2016 óta várja a látogatókat a városközpontban, míg a tizaszederkényi városrészben 2010. augusztus 20-án nyitotta meg kapuit a „Villa Scederkyn” Tájház.

Utóbbi állandó kiállítása (tisztaszoba és pitvar) mellett a ház harmadik helyiségében tekinthető meg a Helytörténeti Gyűjtemény évenként megújuló időszakos kiállítása. A jelenlegi tárlat (szám szerint a 15.) a *Szerinted mi ez?* címet viseli, és segítségével összehasonlíthatjuk mai mindennapi eszközeinket a négy emberöltővel ezelőtti Tizaszederkényben használatos tárgyakkal.

A VADNAI kulturális élet mozgatórugója

Marinné Tóth Krisztina több, mint 10 éve vezeti a Gööz Pál Művelődés Ház és Könyvtárat. A valamivel több, mint 600 lelkes Vadnán szervez programokat, valamint hozzájárul a közösségfejlesztéshez is. Munkájáról, valamint a község kulturális életéről beszélgettem a helyi közösségi élet meghatározó személyiségével.

Mit jelent, egy kis településen művelődési házat vezetni, közösséget építeni?

Egy ilyen településen a kulturális élettel foglalkozni, rendezvényeket szervezni felelősséggel jár. Az elmúlt években Vadnán nagyon jól alakult a lakosságszerkezet, mert sok fiatal költözött a községbe, így nem előregedő településről beszélünk. A helyi óvodában sincs így gyerekhiány. Nagyon szép Vadna környezete, hiszen két völgy találkozásánál fekszik, a község felett magasodik a várhegy, ami a túrázás mellett közösségi rendezvényeknek is helyet adhat.

A lakosság folyamatosan változik, a beköltözőket nem köti még semmi a településhez, nincs meg bennük az az összetartozás, ami a tősgyökeres vadnaiakban megvan. Ezt az érzést nekünk kell kialakítani bennük, hogy ők is igazi vadnaivá váljanak. Ezt úgy tudjuk elérni, hogy a hagyományokat, kulturális értékeket közvetítjük feléjük. Rengeteg hagyományőrző közösségi programunk van, úgy mint a kolbásztöltő fesztivál, a kemencés nap, vagy éppen a szüreti fesztivál. Ezeken az eseményeken a régi rendezvények hangulatát próbáljuk meg a mai fiataloknak megmutatni azzal, hogy ilyenkor viseletet is hordunk, valamint olyan a fellépőket is hívunk, akik a régi népi hagyományokat közvetítik. Fontosnak tartom, hogy a vár legendáját is megismerjék a fiatalok. A várnapokon volt olyan alkalom, amikor lovasbandériummal ismerkedhettek meg a résztvevők. Ki kell emelnem azt is, hogy Jósika Miklós *A csehek Magyarországon* című regénye is a vadnai várban játszódik, mely Komoróczy Péter várkapitány életét dolgozza fel.

Mennyire látogatják ezt az intézményt a helyiek?

Integrált intézmény vagyunk, ugyanis a művelődési házon belül működik a könyvtár is. 2008-ban egy integrált közösségi szolgáltató tér pályázaton egy nagyobb összeget nyertünk, melynek eredményeként megújult az épület. Ez segített abban, hogy méltóbb környezetet tudjunk biztosítani a rendezvényeinknek. 2012-ben kerültem ide, és amikor megláttam a 120 fős nagytermet, kicsit meg is ijedtem, hogy milyen rendezvényeket tudok szervezni. Az akkori félelmem mára már elmúlt, hiszen számos nagyrendezvényünk van, amelyre nemcsak a helyiek, hanem a környező települések lakói is ellátogatnak. Híre ment a programjainknak, melyeket szeretnek az emberek. Mivel tanári végzettségem van, így szívügyemnek tekintem a gyerekprogramokat. Ezekből nagyon sokat szervezek. Vadnán ugyan már nincs általános iskola, de éppen ezért nagyon fontos, hogy az óvodából iskolába kerülő gyerekek kezét se engedjük el. Ne szippantsa be őket a város, ne felejtsek el, hogy honnan származnak, hogy milyen hagyományaink vannak. Az év minden szakaszában van olyan rendezvényünk, amelyre családokat várunk. Összességében elmondhatom, hogy minden korosztály örömmel látogat el hozzánk. Sikerült elérnem, hogy ma, amikor kimondják Vadna nevét, akkor mindig azt teszik hozzá, hogy itt mindig történik valami. Igyekszünk az itt élőket igazi kis közösséggé formálni. Mások is mondják, hogy Vadnán jó élni, mert itt mindenki megtalálja a kedvére való rendezvényt.

A Digitális Jólét Program területi vezetőjeként is dolgozik. Mít jelent ez a gyakorlatban az Ön, illetve a település számára?

Hat évvel ezelőtt kapcsolódott be Vadna a Digitális Jólét Programba. Akkor megyei vezetőként dolgoztam, most területi vezető vagyok, 26 település tartozik hozzám. Vadna ezek egyike, a hálózat része. A pont a könyvtár egyik helyiségében működik. Pályáztunk az informatikai eszközök megújítására, melynek részeként laptopot, nyomtatót, projektort kaptunk. Ezek az eszközök nagyon sokat segítettek abban, hogy a digitális világ vívmányait eljuttassuk az emberekhez. Az elmúlt években több digitális kompetenciafejlesztő képzés is zajlott, amely különböző korosztályokat célozott meg. A középkorosztály mellett a Digitalizáció az aktív idősekért program kimondottan a 65 év felettieket szólította meg. Azokra gondoltunk, akik szeretnék tartani a kapcsolatot a távol élő unokáikkal, valamint szeretnének nyitni a világ felé oly módon, hogy megismerjék az informatika által kínált lehetőségeket is. Fontos volt az is, hogy a digitális világban tudjanak tájékozódni. A képzések kiscsoportban zajlottak, így közvetlenül oda tudtunk ülni az idősek mellé, segítettük őket. Először megvolt bennük ugyan a félelem, de később eljutottak odáig, hogy sokakkal még most is tartjuk elektronikus formában a kapcsolatot, hivatalos leveleket írnak, fényképeket küldenek. A Digitális Médiaműveltség Szülőknek program pedig az internet biztonságos használatáról nyújtott tájékoztatást. A Kézai Simon Program a régi családi fényképek, különböző dokumentumok digitalizálásában nyújt segítséget.

Mik a tervei a jövőben?

Azt szeretném, hogy ezt a művelődési házat még nagyon sokáig tudjam úgy vezetni, hogy a vadnai embereknek olyan kulturális közösségi programot szervezzek, hogy az tartalmas legyen. Minden korosztály megtalálja a kedvére valót a fiataloktól az idősekig. Csak annyi a vágyam, hogy továbbra is a lehetőségek maximális kihasználása mellett tudjam szervezni a kulturális életet, és még sokat és sokáig tehessek a vadnaiakért.

Brézai Zoltán

CSAKNEM 40 év munkáját ismerték el

2023-ban Pro Bibliotheca-díjat adományozott a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Nagyné Szentesi Mónikának, a Sátoraljaújhelyi Városi Könyvtár igazgatójának, aki több éven át kimagasló munkát végzett a település, a vármegye és az ország könyvtárügyének fejlődése érdekében.

Mi keltette fel érdeklődésedet a könyvtárosi pálya iránt?

Könyves környezetben nőttem fel, kedvenc időtöltésem az olvasás volt. Mégsem emiatt lettem könyvtáros. A sors úgy hozta, hogy a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-földrajz szakára nem nyertem felvételt, s a következő felvételiig a Tiszáninneni Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárában dolgoztam látogatásvezetőként. Az ott töltött 11 hónap mély nyomot hagyott mind a magán, mind a későbbi szakmai életemben. A mesébe illő környezet, a Gyűjtemény

hatalmas tudással rendelkező dolgozói, különösen a Gyűjtemény akkori igazgatója, Dr. Újszászy Kálmán professzor megerősített a módosított pályaválasztásomban. A Comenius Tanítóképző Főiskolán megszerzett általános iskolai tanító diplomám mellett könyvtáros szakképesítést is szereztem 1985-ben. A végzést követően a sátoraljaújhelyi könyvtár gyermekkönyvtárosa lettem. Különlegesség, hogy az interjú készítőjével, Tumikné Csurák Ágnessel szinte egyidőben, munkatársakként kezdtük a pályánkat. Az azóta eltelt 39 év alatt több munkakört töltöttem be az intézményben, de a szívemhez legközelebb a gyermekkel való foglalkozás állt.

Hogyan emlékszel vissza a kezdetekre?

A csaknem 40 év alatt rengeteg változás történt a körülöttünk lévő világban, így a szakmánkban is. Leginkább az informatika fejlődése, az internet elterjedése volt hatással a munkánkra. A legfontosabb feladatunk azonban nem változott: a gyűjteményre épülő, a mindenkori használó közösség igényeit figyelembe vevő könyvtári szolgáltatások lehető legjobb minőségben történő biztosítása és fejlesztése. Kezdetben az oktatási intézmények jóval nagyobb mértékben támaszkodtak a könyvtárra, hatalmas volt az érdeklődés a zenehallgatás iránt, majd, a videókazetták megjelenésével e dokumentumtípus kölcsönzése is növelte a „forgalmat”. Szakmai körökben az internet hatásait nem kell ecsetelni, de a fiatalabb korosztály el sem tudja képzelni, hogy milyen lehetett az élet az internet elterjedése előtt. Egyedüli forrásként csak az írott dokumentumokra támaszkodtunk, cédulakatalógust építettünk és használtunk, és csak személyesen igénybe vehető szolgáltatásaink voltak.

Mi volt a legnagyobb kihívás pályád során?

A pályán eltöltött idő hossza és a fent említett változások miatt rengeteg kihívással kellett szembenézni. Az akkori vezetőm, Vaskó Jánosné felismerve a kor követelményeit, beiskolázott egy szoftver-üzemeltető tanfolyamra, amelytől kezdetben nagyon idegenkedtem,

de elvégzése során olyan ismeretekre tettem szert, amelyek mind a könyvtár működésében, mind saját életemben sokat segítettek. Az igazi kihívást azonban a helyettesi, majd az igazgatói feladatok jelentették.

Hogyan változott a tevékenységed az igazgatói kinevezés után?

1999-ig csak szakmai munkakörökben dolgoztam. A helyettesi kinevezést követően munkaidőm nagy részét már a működtetéssel járó, elsősorban adminisztratív feladatok töltötték ki. Nem vágytam vezetői szerepre, a háttérben végzett, támogató munka jobban illik az egyéniségemhez, mégis beadtam a pályázatomat. Az azóta eltelt 16 év sok problémával volt tele, de ezek elsősorban a pályázatokkal járó feladatok voltak. A költségvetési források szűkössége szintén sok fejtörést okozott. A 2020-ban történt jogviszonyváltást a kollégáimmal együtt nehezen éltük meg. Vezetői megbízatásom alatt arra törekedtem, hogy lehetőség szerint mindenki az egyéniségéhez leginkább illő munkakörben dolgozzon és ott sikereket érjen el.

Mi inspirált pályádon?

Röviden: a könyvtárhasználók elégedettsége. Ebbe beletartozik a gyermekek csillogó szeme, a hálás idősebb korosztály, a rendezvények látogatóinak köszönete.

Mire emlékszel vissza szívesen?

Az évek során rengeteg szép élményben, sikerben volt részem. A könyvtári rendezvények szervezése sok munkával és izgalommal járt, de a sikeres megvalósulás, a végeredmény mindig jó érzéssel töltött el. Az olvasói elégedettség mellett meg kell említenem a szakmai kapcsolatokat is, amelyek mindegyike segítőkész, előremutató, baráti volt munkám során.

Mire vagy büszke?

Elsősorban arra, hogy a Sátoraljaujhelyi Városi Könyvtárat nemcsak a városban és a környéken élők tartják számon, de a vármegyében, és talán szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy országos szinten is. Nagy örömeinkre szolgált, amikor 2022-ben a regionális feladatot ellátó Méliusz Juhász Péter Könyvtár javaslatára az EMMI pilot programjában vehettünk részt egy másik

könyvtárral együtt. A támogatásból a legforgalmasabb terünket sikerült felújítanunk és vonzóbbá, közösségi programok fogadására is alkalmassá tenni. Büszkeséggel töltenek el az elismerő szavak, baráti kapcsolatok, díjak, amelyet a könyvtárhasználóktól, a fenntartótól, vagy szakmabeliektől kaptam a hosszú évek során. Együttal remélem, hogy mindenkori munkatársaim is jól érezték magukat az irányításom alatt végzett munkájuk közben. Vallom Szabó Magda szavait:

„Úgy kell élni, hogy míg a világban forgolódunk, ne sűröljük le más emberről a bőrt.”

Mi a véleményed a könyvtárosok társadalmi megbecsüléséről?

Akiknek az életében szerepet játszik a könyvtár - rövidebb-hosszabb ideig -, hálásak a könyvtárban kapott tudásért, az információért, az élményért, a szakszerű, kedves kiszolgálásért, a jó szóért. Sajnos az anyagi megbecsülésünk nem tükrözi az általunk végzett feladatok fontosságát. Abban látom a változás esélyét, ha minél többeket tudunk meggyőzni a könyvtár nyújtotta előnyökről.

Szeretnek-e az újhelyiek könyvtárba járni?

Igen! Az olvasóink szívesen veszik igénybe a szolgáltatásainkat, örömmel fogadják az igényeiket figyelembe vevő dokumentumválasztékot, a remek programokat, a kiállításokat, a segítőkész, figyelmes könyvtárosokat.

Van-e a könyveknek és a könyvtárnak jövője?

Hiszem, hogy igen, bár a fiatalabb korosztály kapcsolata a könyvekkel, a könyvtárral, az olvasással már egészen más, mint a pályám kezdetén. Reményeim szerint a könyvtárosok elhivatottsága, rugalmassága, ötletei átsegítik a könyvtárakat a nehézségeken, és az újabb igényeknek megfelelően, meg tudja újítani magát a szakma is.

KÖNYVTÁROSKÉPZÉS a 21. században:

vélemények és tapasztalatok a könyvtárosképzés kapcsán

Szakmai továbbképzés könyvtárosok számára

2024. május 7-én *Könyvtárosképzés a 21. században: vélemények és tapasztalatok a könyvtárosképzés kapcsán* címmel került megrendezésre a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtár által szervezett könyvtárszakmai továbbképzés, melynek keretében öt, a könyvtárosképzés különböző szintjeire kiemelt rálátással rendelkező előadó osztotta meg szakmai tapasztalatait és eredményeit a részt vevő közel ötven szakmabeli érdeklődővel.

A konferenciát megnyitó köszöntőjében Varga Gábor, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár igazgatója körvonalazta a szakmai nap célját, konstruktív kérdések felvetésére és szakmai diskurzusra buzdítva a közönséget.

Az igazgatói köszöntő után Prof. Dr. Kiszl Péter, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Könyvtár- és Információtudományi Intézetének intézetigazgató egyetemi tanára nyitotta meg a szakmai előadások sorát. *Könyvtárosképzés – innováció és fenntarthatóság* című előadásában a könyvtárosképzés felsőoktatásban betöltött szerepét, annak nemzetközi és hazai trendek alapján vizionálható lehetőségeit taglalva. Az előadó külön kitért az Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtárosoktatásának sajátosságaira, gyakorlati-oktatásszervezési szempontjaira, innovatív képzési megoldásaira.

A következő előadó, Tózsér Istvánné Géczy Andrea, a Bródy Sándor Könyvtár igazgatója és az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke *Oktatás? Könyvtár. Felhasználóképzés a könyvtárakban* címmel tartott előadást. Alapvetésként a könyvtárakat mint a kultúra alapintézményeit definiálta, melyek változatos célkitűzésekkel segítik a társadalom fejlődését (pl. a lakosság digitális ismereteinek fejlesztése, az írás-olvasási nehézségek leküzdése, vidékfejlesztés, elidegenedés és elmagányosodás mérséklése). Az egri Bródy Sándor Könyvtár stratégiai céljainak ismertetése után a könyvtár stratégiai térképének és kompetenciatérképének jelentőségét is ismertette az előadó, majd az Informatikai és Könyvtári Szövetség által (is) terjesztett, egyre korszerűbb informatikai lehetőségeket népszerűsítő programokról is szót ejtett (pl. OKN, Internet Fiesta, Netrevalók Program, Gondosóra Program, Könyvtármozi).

Ezt követően Csernikovics Gréta, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár segédkönyvtáros képzésének tanfolyamfelelőse ismertette a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár segédkönyvtáros képzésének múltját és jelenét *Könyvtárosasszisztens? Segédkönyvtáros? A középfokú könyvtárosképzés gyakorlata a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban* című előadásában. A jogszabályi keretek tisztázását követően az előadó kitért a könyvtári asszisztens, a segédkönyvtáros és az okleveles könyvtáros terminusok, képzési szintek közti alapvető különbségekre (pl. felvételi követelmények, munkavégzési jogkör), és a segédkönyvtárosképzés szervezési, működtetési folyamatába is betekintést engedett.

A Csernikovics Gréta előadását követő ebédszünet után Kázmér Ágnes, a Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár Hamvas Béla Városi Könyvtárának általános igazgatóhelyettese és könyvtárvezetője osztotta meg ismereteit a *Munkatársak belső továbbképzéséről a Hamvas Béla Városi Könyvtárban szerzett tapasztalatokra* hagyatkozva. A többi előadóhoz hasonlóan Kázmér Ágnes is először a belső képzések jogszabályi környezetét tekintette át, majd a képzések céljairól, gyakorlati hasznáról, előnyeiről és hatékonysági tényezőiről beszélt. A külső képzésekkel szemben az előadó fontos előnyként határozta meg, hogy a belső oktatásokon a kollégák korlátlan létszámban, helyben, külön anyagi ráfordítás nélkül vehetnek részt. A belső képzések tervezése a Hamvas Béla Városi Könyvtárban az éves munkaterv részét képezi, és minden munkatárs javaslatot tehet a képzések szervezésére. Kázmér Ágnes az új kollégák betanulását segítő mentorprogramról is szólt, illetve hangsúlyozta a helyi iskolák könyvtárpedagógusainak belső továbbképzésekbe való bevonásának fontosságát.

A szakmai előadások sorát Szabóné Lenkefi Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Területellátási osztályának vezetője zárta, aki *Könyvtárosképzés Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében* című előadásában történeti áttekintést nyújtott a KSZR (Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer) működéséről, illetve ismertette a települési könyvtárosok képzésének lehetőségeit és nehézségeit.

A konferenciát Varga Gábor igazgató köszönetnyilvánítása zárta, melyben reflektált az elhangzott előadásokra, és kifejezte arra vonatkozó bizodalma, hogy a szakmai továbbképzés minden résztvevő számára hasznosítható ismereteket nyújtott, és növeli majd a könyvtárszakmai képzésekben való részvételi és szervezési hajlandóságot a kollégák körében.

CANVÁVAL a könyvtár szolgálatában

A könyvtárak információszolgáltatásban betöltött szerepe és eszközkészlete néhány évtized alatt gyökeres átalakuláson ment keresztül. A hagyományos, nyomtatott forrásokra támaszkodó információs környezetben túl az intézményeknek és a könyvtárosoknak egy új, elsősorban idegen mediális közegben kell helytállniuk, ha lépést szeretnének tartani a virtuális-digitális információközvetítés iránt felébredő felhasználói igénnyel.

Az internet, különösen a közösségi média a könyvtári tájékoztatás és marketingkommunikáció egyre meghatározóbb színterének tekinthető, ezzel párhuzamosan pedig a grafikai szemléltetőeszközök szerepe is jelentősen megnövekedett. Jó hír azonban a könyvtárosok számára, hogy nem kell szakképzett grafikusnak lenniük ahhoz, hogy az átadni kívánt információt képi, nyomtatott és online módon is terjeszthető formába öntsék.

Az ingyenes és könnyen hozzáférhető, könyvtári környezetben is hatékonyan alkalmazható Canva online grafikai tervezőplatform lehetővé teszi – főként közösségi média felületekre szánt – grafikai anyagok, vizuális tartalmak létrehozását, ezzel új távlatokat nyitva a könyvtári marketing- és PR-tevékenység területén.

A Canva legfőbb előnye, hogy ingyenes alapfunkciói használatához csupán alapvető informatikai ismeretekre és az alkotáshoz szükséges kreativitásra, szépérzékre van szükség. Felhasználóbarát, magyarul is elérhető szerkesztőfelülete sokrétű és látványos előre elkészített sablonokkal és grafikai elemekkel segíti a felhasználók munkáját. A többi grafikai tervezőprogram közül mégis az a tulajdonsága emeli ki igazán, hogy lépést tart a közösségi média platformok változásaival is: sablonkészlete az offline és online térben is felhasználható vizuális szemléltetőeszközök (pl. plakát) létrehozása mellett alkalmas a legnépszerűbb közösségi oldalak (pl. Facebook, Instagram, Pinterest, TikTok, Youtube) felületeihez igazodó tartalmak készítésére is.

A Canva használata rendkívül egyszerű: a tervezőplatform hivatalos weboldalán (www.canva.com) történő regisztrációt és belépést követően a kezdőlapra hozzáférhetünk az alapvető menüpontokhoz, a beépített keresőmotorhoz, a beállításokhoz és a személyes profilunkhoz. A bal oldali menüszoportban található Projektek fülénél érhetjük el a saját, korábban létrehozott munkáinkat, a Sablonok menüpontnál pedig a különböző, létrehozni kívánt tartalomtípusok közül választhatunk. A program lehetőséget nyújt többek között szöveges dokumentumok, prezentációk, videók, nyomtatásra szánt grafikai anyagok készítésére is, legfőbb erőssége mégis az online térbe szánt, innovatív-interaktív tartalmakban rejlik: akár Facebook-bejegyzést, akár Instagram-történetet vagy TikTok-videót szeretnénk közzétenni könyvtárunk közösségi média felületein, a Canvában számtalan előre elkészített, személyre szabható sablon közül válogathatunk. A találatok téma, stílus és színskála szerint is szűkíthetők, beemelhetők látványos elemek (pl. alakzatok, matricák, diagramok, táblázatok) és változatos, az aktuális munkánkhoz illeszkedő betűtípusok, valamint feltölthetőek és a projektünkbe illeszthetőek saját képeink, grafikai elemeink is (pl. könyvtári logó).

Ugyan a Canva rengeteg ingyenes sablont, képet, videót és vizuális elemet bocsát rendelkezésünkre, ennek ellenére bizonyos tartalmi és funkciói csak Pro-előfizetéssel érhetőek el, melyeket a felület egy sárga koronával jelez számunkra. Ezeket a Pro-tartalmakat az ingyenesen használt programverzióban érdemes elkerülnünk, ugyanis bár felhasználhatjuk őket a projektünkben, ám előfizetés nélkül a program meggátolja az így elkészített anyagok letöltését, közzétételét.

A miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban 2023-ban és 2024-ben is rendeztünk egy-egy belső szakmai képzés, melyek során a grafikai munkafolyamatokban érintett és a téma iránt érdeklődő munkatársak részt vehettek egy gyakorlatorientált, a Canva használatában jártas kollégák által vezetett workshopon. A három órás képzések során a könyvtárosok a grafikai tervezés területén hasznos, ám közérthető elméleti ismeretekkel, praktikákkal ismerkedhettek meg, illetve betekintést nyerhettek a tervezőplatform használatába és a könyvtári plakátkészítés folyamatába az alapoktól egészen a speciálisabb látványelemek használatáig. A képzés után a szervezők egy részletes online segédanyagot is eljuttattak a workshopon részt vevőkhöz, azzal a céllal, hogy a segédlet megkönnyítse a gyakorlást és kapaszkodót nyújtson a mindennapi, önálló munka során. Az elsajátított tudáselemek gyakorlati haszna a képzést teljesítő könyvtárosok részéről mind a könyvtárak közösségi oldalain közzétett tartalmak, mind a rendezvények népszerűsítéséhez használt plakátok és szóróanyagok tervezésében megmutatkozott.

A tapasztalatok tükrében kijelenthető, hogy a Canva ingyenesen hozzáférhető funkciói alkalmasak és kielégítőek a könyvtárban felhasználható, alapvető grafikai tervezési folyamatokra, megismerése és használata nem igényel komoly előismereteket, kortól és képzettségi szinttől függetlenül könnyen elsajátítható, megismerése pedig minden könyvtáros javára válhat.

BÖLCSIS könyvtár a kazincbarcikai könyvtárban

2022-ben a kazincbarcikai Egressy Béni Városi Könyvtár megnyitotta második Könyvtár Pontját a városban, egy olyan épületegyüttesben, ahol Idősek Klubja és bölcsőde is működik, mellette pedig óvoda található.

A Kazincbarcikai Szociális Szolgáltató Központtal hosszú évekre tekint vissza a jó partneri együttműködés, mindkét fél kiválóan profitálhat a közös projektek megvalósítása során. A „Mini könyvtár” kéthetente egy délelőtti tart nyitva. A bölcsőde közelsége inspirációt adott a könyvtárosoknak, így hosszas előkészítő munka után, – mely során kikértük a bölcsődei dolgozók véleményét –, elindítottunk egy foglalkozássorozatot a két évesnél idősebb bölcsődés gyermekek számára. Lehetőségeinket felmérve, különféle mesefeldolgozásokat ajánlottunk, mint a papírszínház, diafilmvetítés, bábozás és a meseposztó. Könyvtárunk több évtizede ápolja és népszerűsíti a meseposztó foglalkozásokat, saját tervezésben és készítésben több mesét is feldolgoztunk. Kipróbálva valamennyi technikát az adott korosztálynál, a meseposztó bizonyult a legnépszerűbbnek, mind a kisgyermekek mind pedig a gondozók körében. A hosszas előkészítési munkához hozzátartozott, hogy át kellett tekintenünk, rendelkezünk-e elegendő feldolgozott mesével, melyek alkalmasak ezen korosztály számára, vagyis látványosan meg lehet jeleníteni, nem túl hosszú, és a szereplők könnyen felismerhetőek. Folyamatosan bővítjük kínálatunkat, mivel Kazincbarcikán egy másik bölcsőde is működik, és kérték, oda is vigyük el ezeket a foglalkozásokat. Ott nincs kialakítva általunk működtetett könyvtárhelyiség, így a bölcsőde játszó szobájában valósulnak meg a programok.

Számunkra pozitív visszajelzés, hogy jelentősen megnőtt a három év alatti korosztály beiratkozása, valamint több szülő is beiratkozott könyvtárunkba.

A projekt beindításakor céljaink között szerepelt természetesen a korosztály regisztrációs arányának növelése, valamint a gyermekek megismertetése a könyvtári környezettel, és a könyvekkel. Fontos, hogy minél kisebb korban megtapasztalja a gyermek, hogyan kell egy könyvet kézbe venni, lapozni. Minden foglalkozás könyvek nézegetésével zárul, illetve a gyermekek kézbe foghatják a mesefigurákat, ők maguk is felhelyezhetik a táblára, mintegy eljátszva a mesét.

Hosszabb távon hasznosul a szülő számára, hiszen a gyermek az ingyenes szolgáltatásokkal megtapasztalja, milyen az, amikor valamilyen előadást hallgat, néz, így mire a szülő majd bábszínházba, moziba, színházba viszi gyermekét, a gyermek már rendelkezik tapasztalattal.

A 2021. évet alapul véve, így az alábbi táblázat mutatja a korosztály regisztrációjának alakulását.

	2021	2022	2023	2024 (08. 30.)
3 év alatti regisztráltak száma (fő)	69	140	198	127

LEGYÜNK büszkék értékeinkre

Magyarország, azon belül pedig Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye számtalan természeti és kulturális értékkel rendelkezik. Az értékfeltárási folyamat részeként 2013-ban megalakult a vármegyei értéktár bizottság, valamint sorra jöttek létre települési és tájegységi értéktár bizottságok. Írásunk olyan ismert vármegyei különlegesség bemutatására vállalkozott, amelyet a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Értéktár Bizottság határozatával felvett az értékek lajstromába.

A miskolciak és a vármegyében élők közül is sokan keresik fel Miskolctapolcán a Barlangfürdőt, melyre bizton állíthatom mindenki büszke itt a térségben. Nyugodtan kijelenthető az is, hogy a meleg vizű források felett elhelyezkedő barlangban kialakított fürdőhely népszerűsége turisztikai szempontból vetekszik Lillafüredével, amely szintén sok turistát vonz különösen a nyári időszakban.

A 30 °C-os víz és a barlang klímája gyógyhatású, főként ízületi betegeknek hasznos, de sótartalma alacsonyabb, mint a gyógyvizeké, így korlátlan ideig lehet benne fürdeni. Mivel a fürdő jelentős része zárt és a víz meleg, egész évben látogatható. Nagy megtiszteltetésnek számított, hogy a létesítmény 2015-ben a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei, egy évvel később pedig a Magyar Értéktárba is bekerült, mint kiemelkedő nemzeti érték. A Barlangfürdő 2016-ban elnyerte az év fürdője címet.

A barlang és a termálforrás története kapcsán meg kell említeni, hogy Tapolca fürdőhellyé válása igazán csak a török uralom után kezdődött meg. Görömböly apátja 1711-ben vetette fel a fürdőhely kiépítését; ezért orvosokat is hozatott Kassáról, hogy megvizsgálják a víz gyógyhatását. Az építkezést azonban csak 12 évvel később, 1723-ban rendelték el. Három medence épült ki fürdőházzal és vendégfogadóval. 1837-ben az új görömbölyi apát felújította és kibővítette a fürdő épületét. Meg kell említeni Pávai-Vajna Ferenc geológus nevét, aki már 1928-ban felhívta a figyelmet a barlang vizének jelentőségére, és kiállt annak hasznosítása érdekében, törekvését azonban teljes mértékben csak több mint harminc év után valósították meg. 1934-ben nyilvánították Tapolcát hivatalosan üdülőhellyé, és 1939-ben kezdték meg egy teljesen új fürdőház építését. A termálfürdőt 1941-ben nyitották meg, de csak 1959. május 14-én került sor a Tavas-barlang Barlangfürdővé való alakítására.

Azóta több ütemben bővítették. 1969-ben épült a szabadtéri medence is, a jellegzetes, kagylószerű tetőrésszel. Az 1980-as években új termeket és folyosókat csatoltak a fürdő eredeti területéhez, és melegebb (34 és 36 °C-os) medencéket is kialakítottak. Az 1998-ban megkezdett fürdőrekonstrukció fő feladata a fogadócsarnok felújítása, az öltözők és a gépek korszerűsítése volt. Mostani formáját is akkor nyerte el.

A cikk megírásakor sajnálatos tragédia történt. 2024. szeptember 6-án, az esti órákban kitört tűzben megsemmisült a fürdő gyógyászati központjának tetőszerkezete, és a tűz átterjedt a fürdő többi részére, így a főépület tetőszerkezete is megsérült. Azt, hogy a turisták mikor látogathatják ismét a város egyik legnagyobb turisztikai attrakcióját, ma még nem lehet tudni, de mindenki abban bízik, hogy a város, a vármegye, sőt az ország egyik legismertebb fürdőkomplexuma hamarosan ismét megnyitja kapuit.

Jankóné Jónás Zsuzsa

Kiss Zita

Kovács Józsefné Kovács Szilvia

KÖNYVTÁROSOK mondták

Mit jelent 2024-ben a könyvtárosság, miért szeretik ezt a hivatást munkatársaink? Ezekre a kérdésekre kerestük a választ és kértünk meg három kollégát, hogy foglalják össze ezzel kapcsolatos gondolataikat.

25 évvel ezelőtt, amikor tanítóként elvállaltam Bogácson a könyvtáros megbízatást, az a gondolat vezérelt, hogy ezzel a kettős szolgálattal még hatékonyabban vállalhatok részt a jövő nemzedékének nevelése, értelmének kibontakoztatására irányuló felemelő feladatban, és a személyiségformálás, a tanulássegítés mellett a szabadidőt is értékes tartalommal tudom megtölteni.

Tanítóként és könyvtárosként változatos tevékenységi formákat kerestem és találtam a különböző korosztályok számára az irodalom iránti érdeklődés felkeltésére, az olvasás megszerettetésére, az egész életen átívelő tanulási folyamatra. Az olvasásnépszerűsítő játékok, vetélkedők, könyvtári foglalkozások vezetése, irodalmi színpadi művek, színdarabok rendezése közben sokkal nyitottabb, kreatívabb személyiséggé váltam, kiváló kapcsolatteremtő készségre, jó szervező- és problémamegoldó képességre tettem szert.

A bogácsi Községi Könyvtárat sem kerülhette el a 21. századra jellemző megváltozott olvasói igények miatti átalakulás. Megtisztelő, hogy emberek százai szellemi feltöltődéséhez, tanulásához, közösségépítéséhez és erősítéséhez megfelelő alkalmakat, környezetet tudok teremteni, ugyanakkor felemelő, hogy az általam ajánlott könyvekkel pozitív élményekhez juttathatom az olvasókat, vagy még több könyv elolvasására ösztönözhetem őket.

Szerencsés vagyok, mert könyvtárosként sikerült olyan kapcsolatokat kialakítanom, mely eredménye a valódi értékek közvetítéséért folyó sokoldalú összefogás.

Jankóné Jónás Zsuzsa
bogácsi könyvtáros

Számomra könyvtárosnak lenni nem csupán a könyvek szeretetéről és az olvasás népszerűsítéséről szól. Nálunk a könyvtár otthona olyan közösségeknek, ahol szívesen olvasunk, mesélünk vagy éppen mesét hallgatunk, játszunk és kreatívkodunk. Számtalan szakkör és klub tevékenykedik a könyvtárban. (Dalkör, Anyaszív Klub, hímzés, gyöngyfűzés). Szeretem, ha a könyvtár az otthonosság érzését nyújtja, ahová úgy érkeznek nap mint nap az olvasók, mintha csak hazaérkeznének. Ezekhez az érzésekhez próbálok az alapot megteremteni.

Hálás vagyok, hogy részese lehetek a könyvtári közösségeknek.

Kiss Zita
legyesbényei könyvtáros

Könyvtárosnak lenni a közösség szolgálatát jelenti számomra, mely hivatás alkalmat teremt különféle emberi kapcsolatok kialakítására. Elkötelezett vagyok a művelődés és a közösségépítés iránt. Az emberek bizalommal fordulhatnak hozzám, hiszen segítő szándék és nyitottság jellemez. A közel 15 éves szakmai pályafutásom alatt lehetőségem nyílt folyamatosan fejlődni, továbbképzéseken részt venni, mely által ismereteim bővültek. Pedagógusként a gyermekeknek tartott élményközpontú kézműves- és mesefoglalkozások pozitív visszajelzései motivációt adnak további örömteli munkavégzéshez.

Véleményem szerint a kultúra közvetítése a könyvtáros hivatás elsődleges feladata, ugyanakkor szorosan kapcsolódnak hozzá kiegészítő, változatos elemek, mint a könyvek varázslatos világának megismerése, az érdekes rendezvények, programok nyújtotta kikapcsolódási alternatívák átélése, az oktató-nevelő munka hatékony alkalmazása. Ezek egysége adja meg a könyvtárosság szépségét.

Kovács Józsefné Kovács Szilvia
gömörszőlői könyvtáros

„A növények látnak.

A növények tudnak számolni és kommunikálni egymással.

A növények a legenyhébb érintésre is képesek válaszolni
és rendkívül pontosan mérik az időt.”

(David Attenborough: *A növények magánélete*)

A növények országa több százezer fajt jelent az élőlények között. Pásztk Norbert könyve bevezetés a gyógyító növények világába. A *Gyógyítás gyógynövényekkel* című kötet az általános ismeretetés és népszerűsítés nem titkolt szándéka alatt fogant, átlátható szerkezetet tudhat magáénak, egyszerű nyelven írták, ám felelősségteljes odafigyeléssel.

Az előszót követő bemutatkozásból megtudhatjuk, hogy szerzőnk gyógynövényszakértő, egyetemi oktató és azt is, hogy élete eddigi eseményei leginkább hazánk miskolci régiójához köthetők. A bevezető pedig már afféle útmutató a gyógynövényes házi patikában, ahol megismerhetünk néhány szakkifejezést, például a fitoterápia fogalmát, mely gyógyászati rendszer magában foglalja a gyógynövények, fűszernövények, gyógyító tápláléknövények (gabonafélék, zöldségek, gyümölcsök), apiterápiás (méhészeti termékek) és aromaterápiás (illóolajok) termékek használatát, valamint a gyógyító gombák (mikoterápia) ismeretét is. Szerzőnk szerint az eddig felfedezett növények csaknem 10%-a rendelkezik gyógyhatással, mely nagyjából 50 ezer fajt jelent.

A harmadik fejezetben egy rövid gyógynövénytörténet kapott helyet, őskor, ókor, középkor és újkor bontásban, itt a magyarországi gyógynövényhasználatra is vethetünk egy apró történeti pillantást. Ezután a gyógynövények jellemzőivel ismerkedhetünk meg, majd használatuk veszélyeivel. A következő fejezet a gyógynövények felhasználásával foglalkozik, a különböző teák, olajos és alkoholos kivonatok (tinktúrák), kenőcsök, szirupok, mézek, lekvárok, dzsemek, szörpök készítésével. A teáknál szerzőnk megkülönböztet forrázatot, főzetet, hideg vizes kivonatot (macerátumot), miközben felhívja a figyelmet arra is, hogy vannak növények, amelyek folyamatosan fogyaszthatók (pl.: csipkebogyó, szederlevél, macskamenta) és vannak, melyek csak kúraszerűen alkalmazhatók (pl.: diólevél, csalánlevél). A soron következő fejezetek a gyógynövények gyűjtésével, termesztésével, tárolásával és felhasználásával ismertetnek meg, ezután betekintést kapunk a gyógynövényturizmus világába, majd közelebbről is szemügyre vehetjük a gyógynövények hatóanyagait is.

A könyv terjedelmének legtekintélyesebb része az ismertebb gyógynövények és fűszernövények bemutatása, amely 86 növény részletes leírását, fotóját, felhasználási javaslatát közli és egyéb hasznos tudnivalókat is tartalmaz. A gyógynövények kiválasztásánál szerzőnk arra törekedett, hogy ismertebb, könnyen hozzáférhető fajokat válogasson, melyek szinte mind gyűjthetők és termesztők hazánkban is. Külön öröm, hogy a kötet végén fogalomtár, valamint panasz- és betegségmutató segíti a keresést. A felhasznált irodalom felsorolása után pedig még az olvasói jegyzetek számára is maradt hely.

REGÉL e táj

„A táj intellektuális élmény, a hegy, rét, folyó
tömény gondolatisággal terhes,
csak tudni kell megérteni, megfejteni.”

Balla D. Károly

Zelenák István legújabb kötete szépen illeszkedik eddigi munkái sorába. A nyugdíjas tanár és történész tokaji szőlőtermelő család gyermekeként jött a világra, akit mindig is helyismereti és honismereti témák foglalkoztattak, elsősorban Tokaj és borvidéke történelmét kutatta. A *Tokaj és környéke honfoglalás kori története* című kötet Tokaj, Tarcal, Rakamaz települések és közvetlen környezetük eseményeit veszi górcső alá.

Hét nagyobb fejezetre tagolódik az írás. Az első a magyarság kialakulásáról, történelmi útjáról és megtelepedéséről szól. Itt található néhány kísérletet a vándorlás és honfoglalás vitás kérdéseinek tisztázására. A következő fejezet a *Vezérek földje* címet viseli és a térség 10-11. századi régészeti leleteit mutatja be, s a főbb lelettípusokat a szablyák, veretes övek és tarsolyok mentén állapítja meg. Az ezt követő fejezet Tokaj települési előzményeit kívánja bemutatni Hímesudvar és Dicse egykorvolt települések megidézésével.

A továbbiakban is maradunk a térségben, ám innen kezdve az Árpád-korra esik a hangsúly. Olvashatunk Zemplén vármegye település- és birtokviszonyairól a 10-13. században, Tokaj-Hegyalja szőlőtermelésének kialakulásáról, az ispotályos keresztesek tokaji és tarcali birtoklásának történetével is megismerkedhetünk, illetőleg a szőlőtermeléssel és a borárusítással az ispotályos keresztesek korában.

A kis kötetet képek és térképek teszik még színesebbé, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy régióink múltjának egy ismertnek vélt, de több szempontból mégis ismeretlen szeletét mutassa be.

ZELÉNÁK István, *Tokaj és környéke honfoglalás kori története*, Inform, Tokaj, 2023

„CIGÁNDI APRÓBÉLES”

Gyökerei:

Vajda Bertalanné született Balla Erzsébet elmondása szerint már gyermekkorában korábban ismert volt számára a Cigándi apróbéles.

Története:

A szántóföldi növények közül a búzát, a napraforgót meg tudták termelni. Adott volt a két legfontosabb alapanyag: a liszt, és a napraforgóolaj. 1945-ig működött „Százazmalom”, ez majdnem olyan volt, mint a daráló, csak nagyobb volt a köve. Két olajütő is üzemelt akkoriban a településen. Az ártéri területet és a kerteket gyümölcsfákkal ültették be, főképpen szilvafával, amiből lekvárt is főztek. Cukorrépat is termeltek, melynek értékesítése során nagyobb mennyiségű cukorhoz jutottak. A tészta összeállításához diónyi zsírt morzsoltak el, liszttel és tejjel dolgozták össze. Ezek az alapanyagok szinte minden háztartásban megtalálhatóak voltak az étel gyakori elkészítéséhez. A háztartást a „mami” vezette, a gyermekek nevelése is az ő feladata volt, mivel a fiatal szülők a mezőn dolgoztak. Fontos volt, hogy a család számára készült étel finom legyen, gyorsan elkészüljön, a kamrában ott legyen a hozzávaló. A munkamegosztás lényeges volt, ezért a lányokat bevonta a béles készítésébe, különösen a tésztaanyagútást tanulták meg tökéletesen.

Tészta:

- 50 dkg liszt
- 2 db tojássárgája
- 1 csipet só
- maréknyi cukor
- 4-5 dl tejföl, kevés tej.

Töltelék:

Túros:

- 25 dkg túró
- egész tojás
- vaníliacukor
- ízlés szerint cukor, citromhéj reszelve aprított kapor.

Lekváros:

- szilvalekvár.

Sütéshez: ½ l olaj.

Tálalása: ízlés szerint vaníliás porcukor.

Elkészítése:

A tésztát cipó alakúra formázzuk, majd 1-2 órát pihentetjük, hogy könnyen nyújtható legyen. Ezt követően 3 egyenlő részre osztjuk és alaposan kidolgozzuk, egyenként vékony, metélt tészta vastagságúra nyújtjuk. A kör alakúra kinyújtott tészta egyik felére a tölteléket teáskanál segítségével kis kupacokba, 10 cm távolságra helyezük, majd a másik felét ráhajtuk. A töltelék mentén újjal összenyomkodjuk, és derelyemetszővel feldaraboljuk négyzet alakúra. A másik két cipót ugyanígy készítjük.

Forró, bő olajban aransárgára sütjük, közben egyszer megfordítjuk. Akkor jó, ha megpuffad és hólyagos, állaga pedig kellemesen omlós lesz. Papírszalvétára tesszük lecsöpögni. Tálaláskor porcukorral – ízlés szerint – megszórjuk.

2013-tól az Agrárminisztérium által HÍR védjegyes termék.

2014-től Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Értéktárban elhelyezett termék.

2015-ben OMÉK Helyi Termék díjas.

2015-ben „Kincseink- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Értékdíj” tulajdonosa

„CIGÁNDI KÁSÁSKÁPOSZTA”

Története:

A Tisza hosszú ideig meghatározta az itt élő emberek életét. Településünk híres volt a káposzta termesztéséről. Gyakori volt a cigándi családoknál a kézi malom. A nagyobb szemű kukoricakását használták a kásáskáposzta főzéséhez.

Az alapanyagok szinte minden háztartásban megtalálhatóak voltak az étel gyakori elkészítéséhez. Kezdetben csak füstölt szalonnát tettek ebbe az ételbe, később amint a módjuk megengedhette a családoknak egyre több füstölt hús kerülhetett bele.

Hozzávalók:

- 25 dkg kukoricadara
- 25 dkg füstölt lapocka vagy sonka
- 25 dkg füstölt húsos szalonna (kolozsvári)
- 2 fej vöröshagyma
- 1 fej fokhagyma
- 1 közepes fej (1,5 kg káposzta) káposzta
- 2 db zöldpaprika
- 3 db paradicsom
- 1 csípős zöldpaprika
- 1 db paradicsom - sűrítmény , de jobb a házilag készített paradicsomlé
- só
- bors
- piros őrölt paprika ízlés szerint
- 1,5 dl napraforgóolaj vagy zsír, tejföl.

Elkészítése:

Vastagabb falú lábasba készítjük, vagy alátétet használunk.

A kását leforrázzuk forró vízzel, 15 percig állni hagyjuk — kásának a háromszorosával kell számolni a víz hozzáadását illetően, — hogy duzzadjon. Közben készítjük a többi hozzávalót. Apró kockára vágjuk a füstölt húst és szalonnát, a káposztát szálal formára aprítjuk. A lábas aljára tesszük a szalonna bőrét és kb. fél dl olajat, hogy ne égjen oda az ételünk. Az összevágott káposzta 2/3-át a lábast ¼-ig rakjuk. A kását leszűrjük a víztől, egy nagyobb tálba tesszük, hozzáadjuk az összeaprított húst, az összetört fokhagymát. A hagymát üvegesre sütjük kb. 1 dl olajban a tűzről levesszük és 2 csapott teáskanál őrölt pirospaprikát kavarnak bele, majd ráöntjük a kására. Ízlés szerint, őrölt borssal, sóval, összekeverjük. Vigyázzunk a sóval, mert a füstölt húsfélék sósak! Mindezt rátesszük a káposztára egyenletesen eligazítjuk, majd a többi káposztával befedjük. A zöldpaprikákat és paradicsomot apróra vágjuk és a tetejére tesszük. Kevés vízzel felöntjük, az alsó réteg káposztáig. Odarakjuk föni, ha már „felrotytyan” az edény két fülénél fogva a lábast jobbra-balra megforgatjuk. Ráöntjük a paradicsomot és tovább főzzük, de már csak kis hőfokon. Addig főzzük, míg a káposzta nem roppanós, hagyjuk a tűzhelyen a gőzében is tovább puhul.

Tálalása ízlés szerint, tejföllel és kakastaréj formára süttött füstölt szalonnával.

2014-től az Agrárminisztérium által HÍR védjegyes termék.

2014-től Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Értéktárban elhelyezett termék.

2017-ben „Kincseink- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Értékdíj” tulajdonosa.

BŐVELKEDŐ

programkínálat, színes rendezvények

Mindenki megtalálta a kedvére való programot 2024-ben a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban, illetve fiókkönyvtáraiban. Egy változatos év sokszínű programjaiból válogattunk. Minden eseményt ilyen rövid terjedelemben lehetetlen feladat felsorolni, ám cikkünk igyekszik kiemelni a legjelentősebbeket.

A 2024-es év a magyar kultúra napi programokkal indult. A Mesebirodalomban és az első emeleten is érdekes programok várták olvasóinkat. Könyvtárunk vendége volt Nagy Ervin, valamint Rudolf Szonja színművészek is. Az olvasók nagy lelkesedéssel tették fel kérdéseiket, és a művészekkel számos közös fotó is készült a rendezvényeken. Februárban ünnepelt a József Attila Könyvtár, ugyanis befejeződött az épület felújítása és az ünnepélyes átadót követően ismét birtokba vehették a teret olvasóink, akik nagyon várták már, hogy újra kölcsönözhessenek. Az április egy különleges könyvbemutatót tartogató olvasóink számára. Nyáry Krisztián: *Így ettek ők – magyar írók és ételeik* című kötete kapcsán számos érdekességre fény derült. A tavasz utolsó hónapjában, májusban nyári programokkal készült a Kaffka Margit Könyvtár, mely gyermeknapon izgalmas programokkal számított a fiatalokra, míg a Petőfi Sándor Könyvtár egy kertavató piknikre invitálta az érdeklődőket. A Tompa Mihály Könyvtár is gondolt olvasóira, hiszen színes programokkal készült a Martinkertvárosi gyermeknapra, melyet a közelmúltban megújult Templom téren valósítottak meg. Intézményünk központi épülete előtt Miskolc város napjához kapcsolódóan hagyományosan az immár VIII. Könyvtári Majális sokszínű, érdekes programokkal kínált kellemes kikapcsolódást minden korosztály számára. A június a tanév vége, de a könyvtárban ekkor rendezték a *Hahó könyvtársak* elnevezésű olvasásnépszerűsítő vetélkedő döntőjét. A verseny döntőjébe jutott csapatok különleges feladatokat oldottak meg, látszott, hogy minden csapat felkészülten érkezett és lelkesedésben sem volt hiány.

A 95. Ünnepi Könyvhét és 23. Gyermekkönyvnapok rendezvényét június 13-15. között rendezte meg könyvtárunk az Erzsébet téren, amely ekkor Könyvtérré változott. Az ünnepélyes megnyitón Tóth Krisztina József Attila-díjas költő, író, műfordító mondott beszédet. A rendezvényen mindenki megtalálhatta a kedvére való programelemet, legyen szó fiatalokról, vagy idősekről. A Szabó Lőrinc Idegennyelvi Könyvtár ebben az évben egy új programmal várta olvasóit. Az *Irodalmi éjszaka* címet viselő rendezvényen bárki felolvashatott kedvenc könyvéből és a szervezők örültek annak, hogy szép számmal érkeztek résztvevők az eseményre. A könyvtár nyáron olimpiai kvízt hirdetett olvasóinak, melynek eredményhirdetését augusztus végén tartották. Az *Olimpiai randevű* elnevezésű közönségtalálkozón több vármegyei sportoló, sportvezető vett részt. Guzi Blanka a párizsi játékok negyedik helyezett öttusázója, Rakusz Éva kétszeres olimpiai érmes kajakos, Deák-Bárdos Mihály birkózó, valamint Juhász István a kézilabdázók sportszakmai igazgatója vett részt. A vetélkedő győztesei ekkor vehették át a sportolók által felajánlott értékes nyereményeket, valamint a Magyar Olimpiai Bizottság ajándékkönyveit. Ez történt dióhéjban 2024-ben eddig.

SZERZŐINK

Brézai Zoltán pr-munkatárs

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Csoma-Simon Mária általános igazgatóhelyettes

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Ferenczik-Lévai Fanni muzeológus

Tiszaújváros, Hamvas Béla Városi Könyvtár

Kondás Krisztina tájékoztató könyvtáros

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Molekné Kőrösi Beatrix könyvtárvezető

Kazincbarcika, Egressy Béni Városi Könyvtár

Molnárné Nagy Angéla könyvtáros

Mezőkövesd, Mezőkövesdi KÖZKINCS-TÁR Nonprofit Kft. Városi Könyvtára

Papp Dénes csoportvezető

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Pilián Delila könyvtáros

Taktaharkány, Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

Szabó Krisztina könyvtáros

Mezőkövesd, Mezőkövesdi KÖZKINCS-TÁR Nonprofit Kft. Városi Könyvtára

Szabóné Horváth Eszter múzeumporta vezető

Cigánd, Bodrogközi Múzeumporta

Tumikné Csurák Ágnes osztályvezető

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Varga Gábor igazgató

Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Könyvtár

Impresszum

Könyvtári Mappa. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei könyvtárosok lapja. Megjelenik félévente 400 példányban.

Szerkesztőbizottság vezetője: Varga Gábor

Szerkesztő: Brézai Zoltán

Szerkesztőbizottság: Brézai Zoltán, Csoma-Simon Mária, Miklós Katalin, Molnár István, Papp Dénes,

Péterné Szolnoki Ildikó, Szabóné Lenkefi Ildikó, Tumikné Csurák Ágnes, Varga Gábor

Címlapfotó: Drozda Blanka

Grafikai tervezés, tördelés: Rab-Faitli Eszter

Kiadja a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár - 3530 Miskolc, Görgey Artúr u. 11., mappa@rfmlib.hu

Felelős kiadó: Varga Gábor

ISSN 2732-0324 Nyomtatás: GNR Szolgáltató és Kereskedelmi Bt., Miskolc

Könyvtárunk a
Kossuth Rádióban
12. oldal

KAPCSOLAT
KORONAVÍRUS

Könyvtár
a hátrány

A Borsod-

us - IV. évfolyam, 7. szám

KÖNYVTÁRI Mappa

IX 2016

INDEX
lehetek ellátása:
12 óráj is szomon tartják,
5-6. oldal

INDEX
A közművelődési szolgálatok polarizációja
és megbecsültsége
10-12. oldal

COPYRIGHT
Helyismereti munka az ózdi
városi könyvtárban
15. oldal

KÖNYVTÁRI Mappa

2016. december - II. évfolyam, 7. szám